

Beethovens 9'ende

(oversat af Niels Brønsted)

Fra »The Beacon«, November-December 1980

Oversættelse i Teosofia, marts 1987

Beethovens mission siges at have været skildringen i lyd af enhver afskygning af menneskelig følelse. Han siges at være forløberen for psykoanalysens videnskab. At lytte til, eller endnu bedre at spille, Beethovens musik kan være en måde at lette sig for en uforklarlig angst eller trang og på den måde oplyse sjælen. Den har en »befriende« virkning på underbevidstheden. Beethovens musik hjalp med til at skabe større enhed mellem hjertet og sindet — den gjorde menneskeheden mere menneskelig.

Den åndelige grundtone, som (i en spiralbevægelse) lyder gennem hele skabelsen, er »altid fremad og opad«. Beethoven blev født med solen i Skyttens tegn, og denne yderst skytteagtige grundtanke, denne fremadstræbende tendens, var det tema, der blev formuleret i hans uforlignelige skaberværker, og især i den 9. symfoni.

Beethoven var opmærksom på, hvad han kaldte den »højere sandhed« i musikken. Han havde også en veludviklet sans for retning og styrende vilje, så nøgleordene for Skytten: »Jeg ser målet, og derefter ser jeg et andet«, er meget rammende.

11 år skiller den 8. og 9. symfoni — år af overvældende betydning i Beethovens liv. I dem gennemgik han en endelig krise af et sådant omfang, at den helt ændrede ham — både om menneske og som musiker. I næsten 10 år skrev han kun lidt, for derefter at blive genfødt i skabende henseende og begynde den mirakuløse »3. periode«, som 9. symfonien tilhører. Den er et gigantisk værk, og hele undfangelsen og udførelsen er transcendent. Han var en musikalsk profet, og det er kosmisk rummusik. Mange dybt mystiske oplevelser har ledsaget høringen af dette progressive og evolutionære mesterværk. Det synes at fremkalde en forenende buddhist bevidsthed, der omfatter guddommelig glæde og kærlighed.

Med skrivningen af denne symfoni havde Beethoven været 3 gange rundt i trekanten — hans værk var færdigt, hans bestemmelse nået, og hans »fastlagte mønster« var opfyldt. Det er interessant at bemærke, at ligesom Beethoven skrev Schubert, Dvorak, Bruckner og Mahler ikke flere end 9 symfonier. Den åndelige grundtone i Beethovens 9. er fuldbyrdelse. 9 er det vigtigste tal i forbindelse med menneskets nuværende udviklingstrin — det er menneskehedens tal og også indiviellsens tal.

Det er blevet sagt, at symfonierne med lige numre udtrykker Beethovens feminine side, samlet i hjerte- eller kærlighedscentret, mens de ulige numre udtrykker maskuline egenskaber, samlet i hovedet, sindet eller intellektet. Efterhånden som aspiranten skrider frem ad livets vej, lærer han at afbalancere sindets og hjertets kræfter, at forene

intelligens og kærlighed. Denne sammensmeltning kaldes det kymiske bryllup, og det er dette smukke ritual, der skildres i 9.-symfoniens musik.

1.-satsens åbningstema er mægtigt i sin inspiration og barskt i sin kraft. Det er kosmisk i sine implikationer — skæbnen er ikke længere personlig og individuel, men universel. Det er ladet med en almægtig skabende kraft, som om hele universet vågnede til nyt liv. Efter oversvømmelsen og i stigende tonerækker tromler det nådesløst fremad. E. Markham Lee skriver i *The Story of Symphony*: »Der kan næppe være noget finere i hele musikken, så klart og enkelt og samtidig så majestætisk i sine idéer. Teknisk er dets mangesidede behandling af materialet intet mindre end storslået, og dets ekspressive kvaliteter er meget store«.

2.-satsen, en scherzo, er af mange musikkritikere blevet betragtet som en af Beethovens mest fremstående præstationer. En kritiker har omtalt den som »stærkt blandet med en mystisk åre, lidt ligesom lygtemændenes dans«. Set fra et esoterisk synspunkt synes Beethovens spotske galgenhumor her at påvirke musikkens væsen og frembringe større forståelse, sympati og medfølelse.

»Vi mangler ord«, skriver Markham Lee, »når vi skal beskrive 3.-satsen (adagioen) — et af de smukkeste stykker orkestermusik, der nogen sinde er skrevet«. Den begynder med en melodi af den største ædelhed og en enestående klarhed. Adagioen er karakteristisk ved sin endeløse melodiske ekspansion. Den hengivne følelse af mysticisme og ærefrygt øges indtil slutkoret. Måske den, fra det esoteriske synspunkt, kan kaldes lyden af det »gud-dommelige kredsløb«, lyden af den evige strøm af ånd, der gennemtrænger alt.

Beethoven følte nu, at han var nået så langt, han kunne med rene orkes-tervirkemidler og tyede derfor til menneskestemmen i den sidste sats for bedre at kunne udtrykke sin hensigt. Denne sidste sats, for vokalkvartet og kor, er musik til Schillers »Ode til glæden«, skrevet under den franske revolution og med hele menneskehedens broderskab som hovedtema — en følelse, der lå Beethovens revolutionære hjerte meget nær. Ordene i »hymne til broderskab« har en symbolsk betydning for menneskets broderskab og foreningen af menneske og musik:

O venner, venner, ikke flere bedrøvelige toner,
lad os hæve vore stemmer i en munter sang —
priset være glæden, datter af Elysium, født af Gud.
Gudinde, som blander kærlighed og latter,
vi kommer til dit tempel.
Ved denne magi forenes det, som den barske fortid holdt adskilt.
Hele menneskeheden er svorne brødre,
hvor de blide vinger hviler.

I det disharmoniske opråb som indvarsler »Ode til glæden« i slutningen af 9.-symfonien, synes Beethoven at råbe: »Lyt til mig verden, hvad jeg har at sige nu - du må høre«. Det begynder med dette tordnende disharmoniske udbrud gennem hele

orkestret, hvorefter de 3 foregående satsers temaer genkaldes og afvises. Baritonsangeren udbryder: »O venner, ikke disse lyde, lad os anslå mere behagelige og muntre toner« (disse ord er Beethovens egne). Før sangeren falder ind, har orkestret præsenteret den store diatoniske melodi, som dominerer finalen. Den tages nu op af de andre efter tur: først af baritonsangeren, og derefter af koret og resten af solisterne på forskellige måder, så der gives et mægtigt og afgørende testamente til menneskeheden på dets vej fremad mod en ny og forvandlet fremtid. Til sidst samles solister, kor og orkester i en afsindig dionysisk lovprisning af den glæde, som skal samle menneskeheden til et universelt broderskab.

Esoterisk betyder det sjælens befrielse, åndens frihed for al fysisk og materiel begrænsning, friheden til bevidst at svinge sig op til de højere åndelige riger. Slutkoret anslår de menneskelige bestræbelsers højeste tone, som er selv-befrielse. Det trænger ind i vores inderste dyb, skaber en ny livskraft og fører hele ens væsen frem mod fuldkommenheden. Her ligger opfyldelsen af menneskelivet og formålet med evolutionen: »Altid fremad og opad«. Tibetaneren siger til en discipel:

En af de større samlende og forenende processer er musikkens skabende virksomhed, især orkestermusik. Lad musikken spille en større rolle i din livsrytme. Vælg kun den bedste musik, så som den der spilles af de store symfoniorkestre. Gud skabte med lydens kraft, og sfærernes musik opretholder alt liv. Sjælen kan også, i sin egen lille målestok, skabe det nye menneske med lydens kraft, og en musikalsk rytme kan med fordel overføres til personlighedens liv af discipelen. Det er, hvad du behøver — musik i dit liv, bogstaveligt og symbolsk. Lad lydimestrenes store musik komme ind i din bevidsthed på en ny og pragtfuld måde. Lad kærlighed, lys og musik spille en mere afgørende rolle i dagliglivet. Giv dit sind lejlighed til, gennem musikkens massive lyd, at nedbryde personlighedsskabte barrierer mellem den frie strøm af sjælens liv og dig.[1]

Den sidste sætning af D.K. her støtter vores sammenligning af 3.-satsen (adagioen) med lyden af det »guddommelige kredsløb«. Når man lytter til verdens store orkestre og kor spille den 9., når instrumenter og stemmer forenes og danner en mægtig lyd, kan man i sandhed sige: »Dette er det ene livs kraft«.

Hvordan skal vi lytte til Beethovens 9.? Ernest Newman, den kendte musikkritiker, siger, at hvad Beethoven havde at sige, sagde han med toner, lyd så organiseret, at den er bærer af en logisk tankerække og ikke adlyder andre love end lydens. Han siger, at et stort musikalsk værks »hemmelighed« om noget skal søges og findes i selve det musikalske materiale. Der findes en rent musikalsk strøm, impulser af »absolut musik«. Han siger, at vores svar kun kan blive, at vi må lytte til den primært og fortrinsvis som musik, lytte til den med alle fibre af noget, vi kun kan kalde vores musiksans. Måske vi kan kalde denne vores sjæl — vi lytter til den med vores sjæl. Først da vil den åbenbare sig for os, som den virkelig er. Ernest Newman siger, at den bedste måde at trænge ind til kernen af Beethovens symfonier er at blive ved at lytte til dem, indtil man kan dem udenad som musik.

Han siger, at 9.-symfonien stadig i stor udstrækning er et mysterium, især vokalfinalen som der endnu ikke er givet nogen rigtig tilfredsstillende forklaring på. Derefter spørger

han: »Tyede Beethoven i sidste instans til oden, simpelthen fordi han følte en drift, han var magtesløs overfor? Er det muligt, at oden, der opsummerede Beethovens længsel efter åndelig glæde og hans lidenskabelige trang til menneskeligt broderskab, på længere sigt havde fået et sådant herredømme over ham, at han ikke kunne modstå den?«

Måske vi kan fremsætte en meget enkel forklaring på mysteriet om Beethovens påkaldelse — »Ode til glæden«. Måske er det sjælens stemme. Lyd er blevet kaldt sjælens stemme og musik sjælens føde.

Idet han skriver om evolutionens ekspanderende spiral, siger Tibetaneren: »Det må bemærkes, at denne rotation har karakter af en spiral, og det er fra denne evige spiraltendens, at bevægelsen fremad og opad stammer, og den er så igen ansvarlig for alle evolutionsprocesser«. Berlioz har skrevet om 9.-symfonien: »Det er sikkert, at Beethoven, da han var færdig med sit værk og betragtede monumentets majestætiske dimension, meget vel kan have sagt til sig selv: 'Lad døden blot komme, mit hverv er udført'.«

Det er blevet sagt, at når sjælens ophold på Jorden er tilende, vil den blive befriet gennem strømme af musik. Hvis man skulle ønske sig et rekviem ved sin bortgang, ville intet være bedre end en plade med 9.-symfoniens finale. Beethovens værk var afsluttet med hans 9. symfoni, og i de sidste takter bliver man opmærksom på en mægtig opadgående og ekspanderende lydspirale, som rytmen understreger — en stor opløftende tragt af energi, et vældigt glædesråb. Måske det er hjemvejen for Beethovens sjæl: »Altid fremad og opad«.

[1] Alice A. Bailey: Discipleship in the New Age, s. 699-700, o. a.